

TAŞLICALI YAHYÂ BEY'İN KASİDELERİNDE KATILDIĞI SAVAŞLARIN AKİSLERİ¹

Mumine ÇAKIR

Çankırı Karatekin Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

Özet

Toplumların hayatında iz bırakmış olaylar, savaşlar, felaketler hem sözlü hem de yazılı edebiyatın konusu olmuştur. Türk Edebiyatı'nın 600 yıllık dönemini oluşturan Eski Türk Edebiyatı dönemi ürünlerinde de bu durumu görmek mümkündür. Ne yazık ki yıllarca yanlış bir yönlendirme ile Eski Türk Edebiyatı sanki halktan kopuk, toplum hayatına ait unsurlar taşımayan bir edebiyat olarak algılanmıştır. Son yıllarda yapılan Dîvân neşirleri ve şiir tahlili çalışmaları bu yanlış algıyı yıkmış ve bu dönem ürünlerinin aslında toplum hayatından, halk inanışlarından, insan hayatını, duygularını, düşüncelerini etkileyen savaşlardan uzak olmadığını bize göstermiştir. Dîvân şairleri, şiirlerine meslekleri ile ilgili unsurları, yaşayışlarını da aksettirmişlerdir. Bu sebeple Dîvânlar o devir insanını ve toplumunu tanımamıza yardım eden eserlerdir. Şiirler incelendiğinde görülecektir ki sevgili-âşık ilişkisiyle bağlantılı kullanılan savaş ve savaş ile ilgili unsurlar Dîvân şiirinin en önemli malzemelerindendir. Bununla birlikte Osmanlı toplumunun bir gerçeği olan savaşlarla ve çıkılan seferlerle ilgili unsurlar, mesleği yeniceerilik olan ve seferlere katılan birçok şairin şiirlerinde karşımıza çıkmaktadır. 16. yüzyılın önemli şairlerinden olan Taşlıcalı Yahyâ Bey, bir yandan yeniceeri olarak görev yaparken bir yandan da devrin önemli edebî ve kültürel ortamlarında bulunmuş, böylelikle iyi bir şair olarak kendisini yetiştirmiştir. Özellikle kasidelerinden onun Çaldıran, Mısır, Viyana, Almanya, I. İrakeyn seferlerine katıldığı anlaşılmaktadır. Biz de bu çalışmamızda Taşlıcalı Yahyâ Bey'in şiirlerini inceleyerek, katıldığı seferlerin ve bazı savaşların akislerini tespit edip bunları ilim âlemine sunacağız.

Anahtar Kelimeler: Taşlıcalı Yahyâ, Yeniceeri, Savaş.

TAŞLICALI YAHYA BEY'S ODES AND REFLECTION OF WARS HE JOINED

Abstract

The incidents, wars, disasters which etched the life of societies have been the subject of both oral and written literature. It is possible to see this situation in the works of the Old Turkish Literature period, which formed the 600-year period of Turkish Literature. However, the Old Turkish Literature was perceived as a literature as if it was disconnected from the public and was not bearing the elements of society life with an incorrect guidance for years. The analysis studies of Dîvân prose and verse recently have demolished this misperception and in fact they showed us that the works of this period are not far from the community life, folk beliefs, the wars which affect the human life, emotions and thoughts. Dîvân poets had reflected the elements related to their professions and their way of life to their verses. For that reason, Dîvâns are the works which help us to recognize the people and the community of that period. When the verses are analyzed, it will be seen that the most important materials of Dîvân verse are the wars and components related to the wars used in connection with a lover-beloved relationship. Besides, the components related to the wars and campaigns which are the realities of Ottoman society emerge in the verses of many poets who were Janissaries and joined the campaigns. Yahyâ Bey from Taslica which was one of the important poets of the 16th century was a Janissary and had been in literary and cultural environments, thus he has trained himself so well as a poet. It is understood from his odes that he had joined Çaldıran, Egypt, Vienna, Germany and the first İrakeyn campaigns. In this study we will determine the reflection of the campaigns and some wars that Yahyâ Bey from Taslica joined by examining his verses and present them to the world of science.

Key Words: Yahyâ from Taslica, Janissary, War.

¹ Bu makale, 1-3 Kasım 2013 tarihinde Çankırı Karatekin Üniversitesi'nde yapılan "I. Uluslararası Türkiyat Sempozyumu: Türk Harp Edebiyatı" sempozyumunda sunulan ve basılmamış olan bildirisinin genişletilmiş halidir.

Giriş

16. yüzyıl Osmanlı Devleti'nin yükselişini tamamladığı, sınırlarını en geniş seviyeye çıkardığı hem tarihî hem de edebî açıdan önemli bir yüzyıldır. Sanatın, özellikle de edebiyatın, tarihî yükselişe paralel olarak zirve şahsiyetlerini yetiştirdiği bu yüzyıl; yapılan seferlerin ve savaşların hep zaferle sonuçlandığı da bir dönemdir.

Bilindiği gibi edebiyat, içinde olduğu toplumun yaşantısından, inançlarından, sevinç ve üzüntülerinden izler taşır. Sanatkârlar, özellikle de Osmanlı gibi sanata, edebiyata ve şiire önem veren toplumlarda, bu izleri eserlerinde yansıtır. Osmanlı toplumunda her kesimden şaire rastlamak mümkündür. Bu sebeple, padişahından vezirine, bilim adamından esnafına farklı meslek gruplarından kişilerin şair olduğu bir toplumda askerlik mesleği yapan Dîvân şairlerinin de varlığı görülecektir. Padişah şair olunca sefere çıkılırken şair ve sanatkârlar da orduda yerlerini almışlardır. Tezkireler incelendiğinde 3000 civarında dîvân şairinin adı geçmektedir. Bunların mesleklere göre ayrımı yapıldığında en çok şairin ilmiye sınıfına dâhil olduğu görülmektedir. Bunu bürokratlar, saray mensupları ve asker şairler takip etmektedir. Dîvân şairi askerlerin tezkirelerde verilen sayısı 172'dir. (İsen, 2010: 193-205) Dîvân şairlerinin şiirlerinde özellikle gazellerinde meslekleriyle ilgili çok fazla ayrıntı bulunmamakla birlikte özellikle kasidelerinde bazı ipuçları bulmak mümkündür.

Dîvân şiirinin geneline baktığımızda savaş ile ilgili unsurların oldukça yer tuttuğu görülmektedir. Fakat bu yer tutuş genellikle sevgilinin âşığa zulmetmesi ile ilgilidir. Sevgili bir padişaktır. Çevresinde kullar vardır. O padişah gibi olan sevgili, kulları üzerinde her türlü tasarrufa sahiptir. İster kullarına iltifat eder, ister eziyet eder ve isterse de onları öldürür. Dîvân şiiri geleneğinde bilindiği gibi âşığa bu zulmü sevgilinin gamzesi, kirpiği, saçı yapar. Meselâ sevgilinin gamzesi, bakışı kılıç gibidir. Âşığının bağırını deler, vücudunda şerha şerha yaralar oluşturur. Sevgilinin kirpikleri ise oktur. Âşığının hedef tahtası olan göğsüne saplanır. Dökülen kanlar aşk acısıyla inleyen âşığın ciğer kanıdır. Şiirde görülen bu tip savaş ile ilgili unsurlar, ortak teşbih unsurlarıdır.

Dîvân şiirinde, bunun gibi özellikle gazellerde söz konusu edilen klasik rezm (savaş) ilgili unsurların dışında tarihteki belli savaşları, seferleri konu alan şiirler de vardır. Biz bu çalışmamızda geleneğin bir parçası olan savaşla ilgili unsurları dışarıda tutarak; mesleği askerlik olan Taşlıcalı Yahyâ Bey'in katıldığı seferlerin kasidelerindeki akislerini tespit etmeye çalışacağız.

Bir Asker Olan Taşlıcalı Yahyâ Bey'in Hayatı, Sanatı ve Eserleri

Taşlıcalı Yahyâ Bey, Dîvân ve hamse sahibi bir asker şairdir. Doğum tarihi hakkında kesin bir bilgi yoktur. Dört padişah devri görmüştür. Aslen Arnavutluk'tan Dukakinzade ailesindedir. Bu yüzden Dukakinzade Yahyâ Bey olarak da anılır. Şiirlerinde "taşlık yerden" geldiğini söylemesi üzerine de "Taşlıcalı Yahyâ Bey" olarak tanınmıştır. 16. yüzyılın önemli şairlerindedir. Devşirme olarak Acemi Oğlanlar ocağına alınmıştır. Burada hem askerî eğitim almış hem de bilim ve sanat alanında kendisini yetiştirmiştir. Devrinin kültürel ortamlarına, meclislerine girip çıkmış ve kendisini bir şair olarak kabul ettirmiştir. Bu sırada bir asker olduğu için

birçok sefere katılmıştır. Onun Yavuz Sultan Selim'e yazdığı bir kasideden Çaldıran ve Mısır Seferleri'ne katıldığı anlaşılmaktadır. İrakeyn seferlerinde bulunmuş; Kanûnî'nin de Viyana ve Almanya seferlerine katılmıştır. Bağdat'ın fethinde bulunmuştur. Ayrıca Kanûnî'nin Zigetvar seferine de katılmıştır. Bu katıldığı seferlerle ilgili devrin padişahına ve diğer yöneticilerine sunduğu kasidelerinde seferlere ve sefer esnasında yaşananlara ilişkin ayrıntıları yakalamak mümkündür.

Yahyâ Bey, dört padişah devri görmüş ve birçok sadrazam ve devlet adamı ile çalışmıştır. Onlara şiirler sunmuş ve kültürel ortamlarda iyi bir yer sahibi olmuştur. Fakat zaman zaman bazı devlet adamlarıyla ve bazı şairlerle sıkıntılar yaşamış, bu durum onun bir müddet sonra gözden düşmesine sebep olmuştur. Özellikle Şehzade Mustafa'nın katli üzerine yazdığı mersiyede Rüstem Paşa'yı suçlaması onun talihini tersine döndürmüştür. Padişah, Şehzade Mustafa'nın katlinden sonra azlettiği Rüstem Paşa'yı tekrar sadaret makamına getirince, paşa Yahyâ Bey'in mal varlığına el koyarak onu Bosna'ya sürgüne yollar. Ancak Rüstem Paşa'nın ölümüyle tekrar İstanbul'a dönen Yahyâ Bey, padişaha sunduğu kasidelerinde geçim sıkıntısı çektiğini ve elinden alınan gelirlerinin geri verilmesini istemektedir. Bu durum onun maddî sıkıntı içerisinde kaldığını da göstermektedir. Bu arada yaşadığı sıkıntıların sebeplerinden birisi de Hayalî Bey ile yaşadıklarıdır. Geçinemeyen iki şair, zaman zaman birbirlerine kıskançlık sebebiyle zarar vermişlerdir.

Doğum tarihi gibi ölüm tarihinde de çelişkiler bulunan Yahyâ Bey, Mehmet Çavuşoğlu'nun, Yahyâ Bey'in padişahlara sunduğu kasidelerden yola çıkarak, tespitiyle 1582 yılında 93-94 yaşında vefat etmiştir. Yavuz Sultan Selim, Kanunî Sultan Selim, II. Selim ve III. Murat devirlerini gördüğü, fakat Kanûnî'nin ölümünden sonra yaşlılığı sebebiyle sakin bir hayat geçirdiği, son yıllarında Gülşenî tarikatı şeyhi Uryânî Mehmet Dede'ye intisâb ettiği söylenmektedir. (Çavuşoğlu, 1983: 7-15; Kaya, 2007: 53-56)

Yahyâ Bey, şiirlerinden de anlaşılacağı üzere doğru bildiğini söylemekten çekinmeyen, bu sebeple zaman zaman devrin ileri gelenleriyle sıkıntılar yaşayan bir kişidir. Bir gazelinde bu durumu oldukça ilginç bir benzetmeyle anlatır. Kendisini dosdoğru bir oka benzeterek, eğri yaya benzeyen düşmanlarının onu eğrilik yaparak nazarlardan uzağa attıklarını söyler:

Ok gibi dūr düşürdi nazarundan a'dâ

Toğruya eğri kemân gibi müdâm itdi ziyân (Çavuşoğlu, 1977: 97)

"Tarihçi Âlî dış görünüşü bakımından şairliğin kendisine yakıştırılmayacağını, hal ve davranışlarının tuhaf olduğunu söyler. Kanûnî'ye sunduğu kasidede bir yandan Hayâlî'ye hakâret ederken, diğer taraftan bu şairi hoş tuttuğu için padişaha târizde bulunuşu, dîvânında ve hamsesinde devrin ileri gelenlerine bazen açıktan açığa, bazen de imâ yoluyla çatması, Şehzade Mustafa Mersiyesi'ni yazışı ve kendisini bu mersiye dolayısıyla sorguya çeken Rüstem Paşa'ya verdiği cevap onun ne kadar korkusuz ve atılgan bir karaktere sahip olduğunu

göstermektedir... Dîvânında ve mesnevîlerinde kendisinden bahsederken kahramanlığı ile ve savaşlarda gösterdiği yararlılıklarla övünmektedir... Yahyâ Bey o zamanki gazi tipinin en güzel örneği sayılsa yeridir. Divânının birçok yerinde, bilhassa, kaside, musammat ve şehrengizlerinde, hamsesinde devrinin siyâsî, sosyal ve askerî özelliklerini aksettiren çok kıymetli bilgiler vardır... Her şeyden önce kasidelerinde onun savaşçı ruhunun ve askerlik mesleğinin belirtileri hemen fark edilir. Yahyâ Bey, ömründe belki eline hiç kılıç almamış olan Nef'î'nin hayalinde çizdiği muhteşem ve muzaffer savaşlarda bulunmuş, üç kıtaya yayılmış bir imparatorluğun sultanı olan savaş ve devlet adamı Kanûnî Sultan Süleyman'ın atının vardığı yerlere varmış, doğu ve batı seferlerinin hemen hepsine katılmıştır. Kasîdeleri ve divânının musammatlar kısmındaki bazı şiirleri, bu büyük sultanın muzaffer ordusunun fetih heyecânının dînî-destânî bir üslupla terennümüdür...

Yahyâ Bey'in dili sadedir... Samimi ve akıcı bir üslubu vardır. Necâtî Bey'de başlayıp Zâtî'de mümessilliği devam eden Türkçe düşünmek ve Türkçenin inceliklerini çeşitli edebî sanatlarla şiirleştirmek gayreti, Zâtî'nin çevresindeki şairlerden biri olan Yahyâ Bey'de müstesnâ bir tatbikçi bulmuştur. Onun bu husûsiyetinin oluşmasında, askerlik mesleğinin icabı olarak ordugâhlarda ve sefer esnasında her sınıftan insanla temasa gelişinin elbette payı vardır." (Çavuşoğlu, 1983: 15-17)

Yahyâ Bey'in içinde Edirne ve İstanbul'a ait iki şehrengizinin de bulunduğu bir dîvânı ve beş mesneviden oluşan hamsesi vardır.

Şairi tarafından üç sefer tertip edilmiş bir dîvânı vardır. Dîvânın tenkitli basımı Mehmet Çavuşoğlu tarafından yapılmıştır.

Hamsesi Kanûnî'ye ithaf edilmiştir. Şâh u Gedâ, Gencîne-i Râz, Yusuf ve Zelfhâ, Kitâb-ı Usûl, Gülşen-i Envâr mesnevîleri ile hamse meydana gelmiştir. (Çavuşoğlu, 1983: 17-18)

Yahyâ Bey, elinde silahlarıyla savaş meydanlarında savaşırken aynı zamanda duygulu şiirler de yazabilen devrinin usta şairlerindedir.

Dîvânında 34 kasidesi yer almaktadır. Bu kasidelerden 10 tanesi katıldığı seferlerle doğrudan alakalı şiirlerdir. Bu kasidelerde seferlerle ilgili bilgiler verilmekte, savaş sırasında yaşananlar anlatılmaktadır. Seferleri anlatmayan, padişaha veya paşalara yazılmış kasidelerde de onların kahramanlıklarından bahsederken savaşla ilgili unsurların, savaş meydanlarının izleri görülmektedir.

Yahyâ Bey'in Kasidelerinde Katıldığı Seferlerin İzleri

Yahyâ Bey, bir asker olarak devrin padişahı Yavuz Sultan Selim ile Mısır seferine çıkmıştır. Yavuz, bu sefer ile hem sınırlarda yaşanan sıkıntılara müdahale etmek hem de doğu ticaretini Portekizlilerden korumak amacı taşımaktadır. Memluk Devleti'nin bu konuda zafiyet içinde olması dolayısıyla padişah 1516'da büyük bir orduyla yola çıkar. Yol üzerindeki bazı şehirleri zapt ederek Mısır'a ilerler ve nihayet Mısır kuvvetleri ile Halep'in kuzeyinde Mercidabık ovasında karşılaşır. Bu savaşta Kölemenler tamamen mağlup edilir. Yavuz karşısında Şah İsmail ile anlaşmış olan Memluk sultanı Kansu Gavri de sefer esnasında ölmüştür. Bu savaşta Osmanlı'nın ezici bir top üstünlüğü olmuştur. Daha sonra Yavuz, Kudüs'e gitmiş ve

oradan Gazze'ye geçerek tekrar orduya katılmıştır. Bu arada Memlûk devletinin başına geçen Tomanbay tekrar savaş hazırlıklarına başlamıştır. Yavuz ve ordusu Sina çölünü on üç günde geçerek Kahire yakınlarındaki Ridaniye mevkiine varırlar ve burada yapılan savaşta Memlûk ordusu 1517'de bir daha perişan edilir. Kahire'yi ele geçiren Yavuz ve ordusu böylece Abbasî halifeliğine de son vermiş olur. Bu seferin sonunda Mekke şerifi bir heyetle Osmanlı hâkimiyetini kabul edişini bildirir. Böylece "Hâdimü'l-Harameyn" unvanını alan Yavuz, bu unvanla hem İslam dünyasında hem de batı dünyasında büyük bir itibar edinmiştir. Venedik heyeti de vergilerini artık Osmanlı'ya vermeyi kabul etmiştir. (Altundağ: 426-429)

Yahyâ Bey'in dîvânındaki ikinci kaside olan ve Yavuz Sultan Selim'e sunulduğu bilinen kasideden onun Mısır ve Çaldıran seferlerine katıldığı anlaşılmaktadır. (Çavuşoğlu, 1983: 7) Kaside 42 beyitten oluşmaktadır ve aruzun "Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün" vezniyle yazılmıştır. Kaside Kâbe'nin övülmesi ile başlar. Kâbe övgüsü ile başlaması tesadüfî değildir. Çünkü çıkılan Mısır seferinin sonunda Yavuz, Mekke ve Medine'nin hâdimi unvânını almış, kutsal emanetleri Osmanlı'ya getirmiştir. Ayrıca Abbasilerin hâkimiyetlerine son vererek halifeliğin Osmanlılara geçmesine sebep olmuştur. Kasidenin ilk beytinde Kâbe güzel bir buluşla sevgilinin yanağındaki bene benzetilmiştir. Kâbe'nin varlığı ile cihan mülkü, bir kara benli sevgiliye dönmüştür. Kâbe İslam'ın mîknâtıdır. İslam ehlini kendisine daima çeker. Kâbe, aynı âşğın bağrındaki siyah dağ gibidir. Yeryüzü onu bağrına basmıştır. O karalar giymiş, resim gibi güzel sevgiliyi görüp ziyaret etmek artık farz-ı ayn olmuştur. Mısır'ın fethiyle birlikte Osmanlı'ya bağlanan Mekke şehrini ve içindeki Kâbe'yi ziyaret, artık her Müslümanın üzerine farzdır:

Kâbetullah ile ey dil sanasın mülk-i cihân
Bir kara benlû güzel mahbûba dönmişdür hemân (K. 2/1)

...

N'ola dirsem ana mîknâtîsidür mü'minlerün
Ehl-i İslâmı çeker kendüye çünkim her zamân (K. 2/3)

...

Cânı gibi bağrına basmış durur anı zemîn
Nitekim dâğ-ı siyâhın sînesinde âşıkân (K.2/5)

Farz-ı ayn oldı anı görüp ziyâret eylemek
Karalar geymiş sanasın bir nigâr-ı mihribân (K. 2/6) (Çavuşoğlu, 1977: 23)

Bu kaside Yavuz'a sunulmuştur. Bu sebeple şair onun özelliklerini, adaletini de anlatır. O, Mısır'ın Yusuf'u, Anadolu ve Şam'ın padişahı, Kâbe'nin sultanı, Acem'in hânı, Allah'ın gölgesi, mü'minlerin emîri (Halife), zamanın gazisi ve her dilediğine kavuşan muzaffer bir komutandır. Onun dudakları güzellik Mısır'ı, kara zülüfleri Şam, yüzü Rum ili, gözü Aydın şehri kaşı ise Germiyan'dır. Bütün bu

özellikler boşuna söylenmemiştir. Sayılan bu diyarları Osmanlı topraklarına katan Yavuz'dur. Yavuz çıktığı Mısır seferinde Mısır'ı fethetmiş, Anadolu'da yol üzerindeki birçok şehri ele geçirmiş ve Şam'ı almıştır. Mekke ve Medine'nin emîri ona Hameyn'i teslim etmiş ve Yavuz bu sayede birçok kutsal emaneti Osmanlı'ya kazandırmıştır. Halifelik buraların fethiyle Osmanlı sultanlarına geçmiştir. Yine kasidede şair, Çaldıran savaşında kazanılan zafere işaret ederek Yavuz'u Acem hânı olarak nitelemiştir. Çünkü Yavuz, Çaldıran savaşında Şah İsmail'e karşı kazandığı zaferle Acemlerin de sultanı olmuştur. O girdiği bütün savaşlarda galibiyet alan bir hükümdardır:

Leblerün Mısır-ı melâhat kara zülfün Şâmdur
Rûmdur yüzün gözün Aydın kaşun Germiyân (K. 2/17)

....

Yûsuf-ı Mısır-ı melâhat pâdişâh-ı Rum u Şâm
Kâbe sultânı Acem hânı şeh-i sâhib-kırân (K. 2/20)

Zill-ı Hak sultân bin sultân emîrül-mü'minîn
Gâzî-i devr-i zamân Sultân Selîm-i kâmrân (K. 2/21) (Çavuşoğlu, 1977: 24-25)

Yavuz'un kendisinden önceki padişahların batıya yönelik siyasetlerine ek olarak doğuya doğru da bir siyaset anlayışı vardır. Doğuda Şah İsmail'in Anadolu içlerine gönderdiği halifeleri ile kendi Şii inancını yayma çalışmaları 1514'te Yavuz'un doğuya Şah İsmail üzerine sefer düzenlemesine sebep olmuştur. Şah İsmail üzerine yapılan Çaldıran seferinde iki ordu Urmiye Gölü ve Tebriz arasında bulunan Çaldıran mevkiinde karşılaşır. Yapılan meydan muharebesinde Şah İsmail'in ordusu, Osmanlıların ağır topçu ateşi sayesinde tamamen mağlup olur. Bu savaşta Şah İsmail, canını zor kurtarmıştır. Selim, bu zaferden sonra Tebriz'e girmiştir. (Altundağ: 427) Zaferle birlikte Osmanlı devleti doğu sınırlarını kontrol altına almış ve Anadolu'da Şah İsmail etkisinin önüne geçmiştir.

Yahyâ Bey'in, Dîvân'ındaki 2. kasidesinde Mısır seferi ile birlikte Çaldıran zaferinin akislerini de görmek mümkündür. Aşağıya alınan beyitlerinde de görülecektir ki bir asker olarak savaşlara bizzat katılmış bir şair için kazanılan bu zafer oldukça önemlidir. İnat ehli gördüğü Şah İsmail taraftarlarının Osmanlı üzerindeki emellerine son vermek amacıyla sefere çıkmaya karar veren Yavuz'un hükmü, düşmanlar için altın işlemeli bir kılıç olmuştur. Şaire göre Yavuz zamanında adalet hüküm sürmektedir ve onun zamanında ecel dışında kimse kimseye zarar vermemiştir. O, bütün dünyaya adalet getirmiştir. Kâşân, Horasan, Irak ve İsfahan halkları bile onun adaletine âşık olmuşlardır. Çaldıran'da karşı karşıya gelip yendiği Şah İsmail'in beyliği, onun sultanlığı karşısında, fildişinden yapılmış satrancın şahı gibidir. Şair beyitte Şah İsmail ve taraftarları için Kızılbaş ismini kullanmıştır. Kızılbaş, Şah İsmail'in askerleri kırmızı külah taktıkları için Safevî ordusunun askerlerine ve

Taşlıcalı Yahyâ Bey'in Kasidelerinde Katıldığı Savaşların Akisleri

tarafartlarına verilen bir isimdir. Şair bu beyitte Şah İsmail'e "bey" diyerek onu Osmanlı Padişahı karşısında küçümsemiştir. Şah İsmail'i, yenildiği için, Yavuz'un kapisına kul etmektedir. Acem Ülkesi de Yavuz için atının oyun yeri olmuştur:

Kesmeğe dâvâsını ehl-i inâdun dâyimâ
Oldı her hükmi anun gûyâ ki tîğ-i zer-nişân (K. 2/ 27)

Hâne-i cânı meğer gâret ide düzd-i ecel
Kimseden kimseye irmez ahd-i adlinde ziyân (K. 2/28)

....

İşidüp adlün kulakdan âşık olmuşdur şehâ
Ehl-i Kâşân u Horâsân u Irak u Isfahân (K. 2/33)

Fi'l-mesel şatrenc-i âcî şâh olmak gibidür
Sana nisbet beğliği gûyâ kızılbaşun hemân (K. 2/ 34)

Kara gün toğa Şeh İsmâîl başına eğer
Âsitânunda kulun kurbânun olmazsa ayân (K. 2/35)

Atun oynağı olursa n'ola iklim-i Acem
Âşika Bağdâd ırağ olmaz meseldür bi-gümân (K. 2/ 36) (Çavuşoğlu, 1977: 25-26)

Yahyâ Bey, bu kasidede savaş sahnelerini de canlandırır. Bu canlandırmayı yaparken aşağıdaki beyitte özellikle seçtiği "r, k, ş, t" gibi sert ünsüzler, bir savaş meydanında ortaya çıkan kılıç şakırtılarını hissettirir. Onun askerinin her tüfeği, şimşek ve gök gürültüsü gibi sanki gökyüzünden gelen bir kaza olmuştur. Eski usulle savaşan Şah İsmail'in ordusunun karşısında top ve tüfek kullanan Osmanlı ordusu, karşısındaki orduyu şaşırtmıştır. Bu şaşkınlıkla nasıl canlarını kurtaracaklar?

Nice cân kurtara düşmanlar misâl-i ra'd u berk
Leşkeründe her tûfeng oldu kaza-yı âsumân (K. 2/37) (Çavuşoğlu, 1977: 26)

Yavuz Sultan Selim'den sonra padişah olan Kanûnî Sultan Süleyman zamanında da seferlere katılan Yahyâ Bey, yine katıldığı seferlerden izler taşıyan kasideler yazmıştır. Katıldığı seferlerden bir diğeri de I. İrakeyn savaşıdır. Suriye ve Mısır'ın fethiyle ve Mohaç zaferiyle sınırların genişlemesi üzerine Osmanlı devleti dört cephede de savaşlara hazırlıklı olmak zorunda kalmıştır. Önceliği Hıristiyan güçlerle yapılacak mücadeleye veren Sultan Süleyman, Safevîlerle mücadelede farklı bir plan uygulamak zorunda kalmıştır. Doğuya doğru yayılmacı bir politika yerine, Safevî devletini kuşatma ve izole etme çabası içine girmiştir. Kanûnî zamanında doğuya doğru düzenlenen üç büyük ve masraflı sefer sonucunda

Osmanlı merkezî idaresi bu düşüncesini büyük ölçüde gerçekleştirmiştir. Sultan Süleyman'ın ordularının hem Irak-ı Acem hem de Irak-ı Arap'a girmesi sebebiyle bu sefer Irakeyn Seferi olarak bilinir. 1533-1535 yılları arasında gerçekleştirilmiştir. Şah İsmail'in on yaşındaki oğlu Şah Tahmasb'ın başta olduğu ülkede karışıklıklar baş gösterince Kanûnî, İbrahim Paşa'yı doğu seferine gönderir. İbrahim Paşa seferi başlatmış ve Kânûnî bu sefere sonradan katılmıştır. Bu sefer sonunda Bağdat, hiçbir direnişle karşılaşılmeden fethedilmiştir. (Küpeli, 2010: 230-231) Yahyâ Bey, Defterdar İskender Çelebi'ye sefer esnasında çekilen sıkıntı ve açlığı tasvir eden bir kaside sunarak kendisinden para ve yiyecek talebinde bulunmuştur. (Çavuşoğlu, 1983: 8)

Bu kaside Dîvân'da 25. kasidedir. Kasidede çekilen sıkıntılar başarıyla canlandırılmış ve sefer şartları ile ilgili ilgi çekici ifadeler kullanılmıştır:

Bir matbaha irişdi yolum eyledüm nazar
Ni'met yirine halkı sefer gussasını yer (K. 25/ 1)

Beytiyle başlayan şiir sefere katılanların gıda değil sefer sıkıntısı yediğini söyler. Adamlar suyu kesilmiş bir değirmen gibi birbirinin ağzına bakmaktadır. Askerler sanki içinde zerre kadar âh kalmamış, yanıp kül olmuş âşıklara benzemişlerdir. O insanların üzerine açlık askeri ok ve yay ile yürümüştür. Şair bu üstlerine gelen açlık askerine karşı siper olarak bir bazlama ile karşı durmayı istemektedir. Ama yoktur. Gökler bile açlıktan Resûl'ün sünnetini yerine getirerek güneş ve ayı bağrına taş olarak bağlamışlardır. Gurbette açlık çekenler için bir kuru ekmeğe bile şeker gibi gelmektedir. Kıtılık ve soğuktan odun bile bulunmamakta ve burada odun yerine geyiklerin boynuzları bitmektedir. Öyle bir hal almıştır ki artık insanlar açlıktan hazan yaprağı gibi dokunmadan ya yere düşmektedirler ya da sendelemektedirler. Et yoktur. Buğday tanesi, pirinç yoktur. Şair insanların yanında hayvanların da büyük sıkıntı içinde olduğunu, atlarına yedirmeye bir arpa tanesi bile bulamadığını, katırların torbalarını yediklerini anlatır. Şair sefer sırasında çekilen sıkıntıyı böylece anlattıktan sonra devrin önemli paşalarından Defterdar İskender Paşa'dan yardım ister. Bilindiği gibi İskender Paşa bu sefer sırasında idam edilmiştir:

Benzerdi resmi suyu soğulmuş degirmene
Âdemleri biri birinün ağzına bakar (K. 25/ 4)

Âşık mıdır ki nâr-ı firâk ile kül olup
Kalmamış anda zerre kadar âhdan eser (K. 25/5)

....

Açlık çerisi tîr u kemân ile yürüdi
Bir bazlamac olaydı iderdüm ana siper (K. 25/10)

Bağrına taş bağladı mihr ile mâhdan
Gökler Resûl sünnetin icrâ ider meğer (K. 25/11)

....

Ol dem kanı ki şeker yok idi iştihâ
Gurbetde âdeme kurı etmek olur şeker (K. 25/13)

....

Kıtlık sovak odun yerine bu diyarda
Ancak hemân geyiklerinün boynuzı biter (K. 25/17)

....

Açlık belâsı ile hazân yaprağı gibi
Kimi tokunmadın yıkılır kimi sendirer (K. 25/ 19) (Çavuşoğlu, 1977:106-107)

Dîvân'daki 7. kaside ise şairin 1548 yılında başlayan II. İrakeyn seferi dolayısıyla Kanûnî'ye sunduğu bir kasidedir. Bu kasideden onun sipahî zümresine dâhil olduğu anlaşılmaktadır. (Çavuşoğlu, 1983: 10) II. İrakeyn Seferi de diğer doğu seferleri gibi doğu sınırlarının güvenliğini sağlamak ve Safevîlerin eline geçen bölgeleri Osmanlı topraklarına katmak amaçlıdır. Bu kasidede Safevîlerle yapılan savaş bütün canlılığıyla gözlerimizin önünde canlandırılmıştır. Şair, gazi bir şairdir. Onun mizacındaki sertlik bu şiirde oldukça belirgindir. Bu mizacın ilk göstergesi şiirindeki siyah-beyaz tezadıdır. "Ak sancak-kara toprak". Şiirde ayrıca kullanılan vezin, iki kısa iki uzun seslerin arka arkaya sıralanmasıyla oluşmuştur. Bu durum şiire hareket kazandırmıştır. Ayrıca kasidede sert ünsüzlerden "ç ve k" sesleri de şiire sertlik katmaktadır. Kaside, ilk beytinde doğuya, Acem topraklarına ak sancaklarla yapılan seferle Kızılbaşları kara toprağa serme fikrini dile getirmektedir. Bilindiği gibi Kızılbaş ifadesi, Şah İsmail'in askerlerine kızıl sarık sardıkları için söylenmektedir. Yine ikinci beyitte geçen mülhid ve Rafizî ifadeleri ile de yine Şii olan Safevî ordusunun askerleri kastedilmektedir. Bu ifadelerde şairin Safevî ordusuna bakışı açıkça görülmektedir. Onları Hak dinden dönmüş olarak düşünmekte ve onlar üzerine yapılan bu seferi hem dinî hem de siyâsî olarak bir asker mantığıyla haklı bulmaktadır. Mülhid ve Rafizîlerin başından gürz ve kılıcın zamme ve fethaları inmesin diyor. Burada savaş aletleri ile harekeler arasında şekil yönünden bir benzerlik kurulmuştur. Gürz zammeye, kılıç fethaya benzetilmiştir. Hz. Peygamberin soyuna yüz çevirenlerin vücut dalını kılıç ve teberle kesmek istiyor. Teber balta demektir. Şiilerin alametlerindedir. Bu balta ile gövdesinin yanında dallarını da keserek onları tamamen yok etmek istemektedir. Ve böylece dört halifenin intikamı alınacaktır. Bu arada Hz. Ali'ye de sahip çıkar ve onu da Safevîlerden korumak gerektiğini ifade eder:

Çekelüm gün gibi sancağ ile şarka çeri
Kara toprağa karalum kıralum surh-seri (K. 7/1)

İnmesün mülhid ile Rafizînün başından

Gürz ile tîgumuzun zamme ile fethaları (K. 7/2)

Keselüm aslı ile şâh-ı vücûdunu hemân
Uralum cümle teberrâyîye tîg u teberi (K. 7/3)

Çâr Yârun radiyallahu te'âlâ anhüm
İntikâmın alalum kahr idelüm ehl-i şeri (K. 7/4) (Çavuşoğlu, 1977: 41)

Doğru'ya doğru sefere çıktığında rüzgârla ilerleyen yelkenlilerle Rumeli yakasından Anadolu yakasına geçilmiştir ve Üsküdar'da otağ kurulmuştur. Şair yelkenlileri Hz. Süleyman'ın rüzgârların taşıdığı tahtına benzeterek, onlarla Üsküdar'a Kızılbaşların boğazını almak için geçildiğini ifade etmektedir. Baştaki beyitlerde, çıkılan seferin güzergâhını ve amacını anlatan şair, kasidenin devamında savaştan sahneleri canlandırır. 6. beyitte şair satranç ile ilgili kavramları kullanarak beyti oluşturur. Nat, üzerinde satranç oynanan zemindir ve mecaz-ı mürsel yoluyla cihan tahtası denilmiş ve İran toprakları kastedilmiştir. At ile de ordu kastedilir. Fî'l-hâl o halin içinden demektir, fakat söyleyiş özelliği ile satrançtaki file de işaret vardır. Bu beyitte şair, Rafizî şahını mat eylemek için atlarını cihan tahtasında ileri sürelim, der. Yani İran topraklarına girme isteğini ifade eder:

Boğazını alalum bahr gibi surh-serün
Geçelüm taht-ı Süleymânlar ile Üsküderi (K. 7/5)

Râfizî şâhını mât eylemek için fî'l-hâl
Sürelim atumızı nat'-ı cihândan ileri (K. 7/6) (Çavuşoğlu, 1977: 42)

İran şâhi Şah Tahmasb'ın kardeşi Elkas Mirza 1548 yılında Osmanlı devletine sığınmış ve İstanbul'da büyük itibar görmüştür. Onun şerefine ziyafetler verilmiştir. (Çavuşoğlu, 1983: 10) Yine bu kasidede şair bu durumu dile getirir ve der ki; Şark illerini cihanı aydınlatan güneş gibi aydınlatalım. Bu aydınlık vesilesiyle Şirvan ilinin erkek aslanı da zaten bize tâbî oldu. Acem şahının gözünün nuru olan Mirza, bir şahin gibi kanat açarak bizden yana geldi. Hak Teâlâ'nın hidayet ışığına ererek sapıklıktan kurtuldu ve bize sığındı:

Açalum şark ilini mihr-i cihân-tâb gibi
Tâbî' oldı bize Şirvan ilinün şîr-i neri (K. 7/9)

Çıka geldi gözinün nûrı Acem Şâhınınun
Uçdı şâhîn gibi açdı beriye bâl u peri (K. 7/10)

Hak Teâlâdan ana nûr-ı hidâyet irdi
Firak-ı dâlleden oldu berî geldi beri (K. 7/11) (Çavuşoğlu, 1977: 42)

Taşlıcalı Yahyâ Bey'in Kasidelerinde Katıldığı Savaşların Akisleri

Elkas Mirza Osmanlı'ya sığındıktan sonra ikinci İran seferinde bulunarak kardeşine karşı savaşmıştır. (Çavuşoğlu, 1983: 59) Ayrıca Kırım Hanı ve Mısır sultânı da Osmanlı'ya bağlıdır. Onların Osmanlı padişahının kulu, askeri olmaları hiç şaşılacak bir şey değildir. O boyun eğen düşmanına karşı da Kârûn gibi çok cömerttir:

Mısır sultânı Kırım hânı kapısı kuludur
Mîr-i Elkâs gelüp olsa aceb mi nökeri (K. 7/26)

....

Bir sâhîdür ki kaçan düşman ana olsa mûtf
Mâl-i Kârûnı virür düşmanına mâ-hazarî (K. 7/28) (Çavuşoğlu, 1977: 43)

Savaş meydanında atılan naraları şair gök gürültüsüne benzetir ve bu gök gürültüsünden sonra yağın ise Müslümanlara rahmet ve fetih yağmurudur. Yahyâ Bey, bu şekilde padişahın yanında Hızır gibi bulunduğunu ve bu savaşlar sırasında sinenin birçok kazalar savdığını belirtir. Bu tabii onun birçok yara aldığına da bir işarettir:

Kulları na'rası ceng içre olur ra'd-misâl
Ehl-i İslâma yağar rahmet ü nusrat matarı (K. 7/29)

...

Hızr-veş hâzır olup cümle gazâlarda şehâ
Niçe bin dürlü kazâ savdı bu sînem siperi (K. 7/37) (Çavuşoğlu, 1977: 43-44)

Yahyâ Bey; Kanûnî'nin, Mimar Sinan'a 1563-64 yılında masraflarını kendisinin karşılayarak İstanbul'a su getirtmesi üzerine padişaha takdim ettiği bir kasidesinde (Çavuşoğlu, 1983: 14), O'nun Almanya seferinden ve Budin'i alışından bahseder. Divânında 5. kaside olarak yer alan bu şiirde Kanûnî'yi ve gâzilerini över. Onun azameti karşısında hiçbir şey dayanamaz. Onun Budin'de savaşan askerlerinin atları da şiddetli bir rüzgâra benzer ve Almanları elem denizlerine gark eder. Budin, vilayetini kaleleri ve şehirleriyle Osmanlı'ya açmıştır. Yahyâ Bey, kendisinin de bu savaşa bizzat katıldığını ve padişahın bütün kulları gibi kendisinin de onun yolunda her zaman ölmeye hazır olduğunu söyler:

Gazâda döyemeyüp leşkeri mehâbetine
Yıkardı sâyesi zinciri murg-ı perrânı (K. 5/42)

Budinde gâzilerinün atı sarsara benzer
Elem denizlerinde gark ider Alamanı (K. 5/43)

Hezâr kal'ası ile hezâr şehri ile

Budin vilâyetin açdı o gâzîler hânı (K. 5/44)

Cemî-i kulları Yahyâ gibi gazâda olur
Yolında ölmege cânlar virici kurbânı (K. 5/ 45) (Çavuşoğlu, 1977: 37-38)

Kanûnî'nin son seferi olan Zigetvar seferi esnasında sunulan ve Dîvân'da 16. kaside olan şiir de, Zigetvar seferinin bir özeti gibidir. Bu şiir 46 beyitten oluşmuş ve aruzun "Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün" vezniyle yazılmıştır. Avusturya'nın barışı bozarak Erdel'e saldırması üzerine Zigetvar kalesi kuşatılmış ve bu kuşatma sırasında Kanûnî vefat etmiştir. Bu ölüm askerden gizlenmiştir. Kale alınarak sefer sona erdirilmiştir. Şair şiirinde bu kuşatmayı şiir diliyle anlatmıştır. Askerlerin ve savaşta kullanılan eşyaların tasvirleriyle başlayan kasidenin ilk beytinde şair, Allah'ın ehl-i imanı gazaya gönderdiğini söylemektedir. Mertlik meydanındaki demir aynalı sipahiler sanki gökyüzünde parlayan yıldızlardır. Mücahitler ise ellerinde parlak kılıçları ve kollarında yuvarlak kalkanı ile aynı zamanda gökyüzünün sultanı olan güneşin başkomutanı olarak telakkî edilen Mirrih (Mars)'e benzetilmiştir. Savaş meydanındaki sultanın tuğu da önünde ve ardında müridleri yürüyen bir tarikat pîridir. Osmanlının ak sancağı ise sanki Peygamberimizin kabrindeki nûrdan bir servidir:

Gazâya saldı Mevlâmuz gürûh-ı ehl-i îmânı
Talazlandurdı nusrat yelleri deryâ-yı inşanı (K. 16/ 1)

Demür âyînelerle encüm-i tâbendeye benzer
Çemen gökinde gûyâ kim sipâhun merd-i meydânı (K. 16/2)

Mücâhidler felekde kevkeb-i Mirrîhün emsâli
Elinde tîg-ı rahşânı kolında çarhî kalkanı (K. 16/3)

Meğher her tûg-ı sultânî tarikat pîrine benzer
Yürür ardınca önince mürîdânı muhibbânı (K. 16/4)

Görenler benzedür ak sancağına Âl-i Osmanun
Resûlün ravzasında nûrdan serv-i hırâmânı (K. 16/5) (Çavuşoğlu, 1977: 72)

Savaş meydanlarını da tasvir eden şair, meydanı bayraklardan dolayı gül bahçesine benzetir. Bu da bize o devirde de bayrağın renginin kırmızı olduğunu gösterir. Savaş meydanındakilerde gam, sıkıntı kalmaz. Çünkü onların bir gül bahçesine benzeyen meydanda gönülleri açılmıştır. Meydandaki "Allah Allah" naraları gökyüzünü güneşin ışığı gibi doldurmuştur. Bir savaş meydanında karşımıza çıkabilecek her unsur şiirlerde söz konusu edilmiştir. 8. beyitte görülen deve katarları da bunlardan birisidir. Savaş meydanı yük taşıma amaçlı kullanılan erkek deve katarlarıyla dağa dönmüştür ve savaş kösleri, yani askeri coşturma ve

düşmana korku salma amaçlı çalınan büyük davullar, azgın aslan gibi gürüldemektedir. Savaş meydanındaki hareketliliği, coşkuyu böyle tasvir eden şair, alayları dağlara benzetmiştir, mızrakları da dağlardaki düz ağaçlara. Kelime oyunu yaparak ilâhî bir emirle sanki Balkan dağlarının yürüyüşe geçtiğini söylemektedir. Burada dikkat edilirse Balkanların dağlık oluşu benzetmelere konu olmuştur. Zigetvar'a sefere çıkıldığında Balkan dağları aşılmıştır:

Gamından dehr-i pür-kahrun seferde gam yimez
Güşâde-hâtır eyler halkı bayraklar gülistânı (K. 16/6)

Şu'â-ı mihr-i nûrânî gibi toldurdı gâzîler
Sadâ-yı Allah Allahdan kıbâb-ı çarh-ı devrânı (K. 16/7)

Katâr-ı üstür-i nerden cibâle döndi sahrâlar
Gürülde şîr-i gurrân gibi yer yer kûs-ı hâkânî (K. 16/ 8)

Alaylar tağa benzer nîzeler eşcâr-ı mevzûna
Sanasın emr-i Rabbânî yürüdür kûh-ı Balkanı (K. 16/ 9) (Çavuşoğlu, 1977: 72)

11. beyitte yaptığı benzetme de oldukça ilginçtir. Zırhlarını giymiş sipahiler bu halleriyle demir dağlara dönmüşlerdir. Daha da ilginç olan ikinci mısradaki bu zırhlı askerleri Umman denizindeki timsahlara benzetmesidir. Cihanda Umman denizindeki timsahları görmeyenler, zırhlı sipahileri görsünler yeter demektedir:

Demürden tağa dönmiş cevşenin geymiş sipâhîler
Cihânda görmeyen görsün neheng-i bahr-i Ummânı (K. 16/11) (Çavuşoğlu, 1977: 72)

Bunun gibi çeşitli benzetmelerden sonra şair, sefer esnasında ordunun önüne çıkan ve seferi engelleyen Sava, Dırava ve Tuna nehirlerini söz konusu etmiştir. Ordunun önüne çıkan ve ejderhaya benzetilen Sava ve Dırava nehri ve bir yılana benzetilen Tuna nehri ordunun büyüklüğü karşısında bir gölge gibi kalmıştır. Sefer sırasında bu nehirler üzerine kurulan ve askerlerin geçişini sağlayan köprüler, suya seccade seren ve keramet gösteren kudret sahibi bir velîye benzetilmiştir. Sefer sırasında yapılan köprülerle birlikte geçilen yerlerden de bahseden şair, Güle isimli yerin külünün savrulduğu ve nihayetinde Zigetvar'ın alındığını, böylece sultanın kılıcının göğe asıldığını belirtir:

Yolına geldi ammâ sâye gibi pâ-y-mâl oldı
Sava ile Tırava ejdehâsı Tuna su'bânı (K. 16/13)

Zihî izhâr-ı kudret kim suya seccâdesin saldı
Velîler gibi gösterdi velâyet cîs-i sultânî (K. 16/14)

....

Gülenün külini göke savurdılar bi-avni'llah
Siget alındı arşa asdı tîğın şâh-ı Osmânî (K. 16/16) (Çavuşoğlu, 1977: 72-73)

Bu sefer sırasında Osmanlı ordusunun emrinde olan Tatar- Kırım hanı, Eğri tarafına yol alarak oraları darmadağın etmiştir:

Yaradılmamışa döndürdi cümle târmâr itdi
Diyâr-ı Eğriye toğrulduğu gibi Tatar Hanı (K. 16/ 18) (Çavuşoğlu, 1977: 73)

Yine bir savaş sahnesi tasvir eden Yahyâ Bey, gâzîlerin düşman askerlerini kılıçtan geçirdiğini ve canilerin canlarının ecel sultanını karşılamak için çıktığını anlatır. Savaş meydanındaki tüfekler, darbzenler (kale dövmekte kullanılan bir çeşit toptur), toplar, birer zebani gibi kralın askerleri üzerine cehennem ateşi yağdırırlar. Cehennemi andıran bu savaş sahnesi oldukça gerçekçidir:

Kılıçlarla kılıçlar gâzîler küffâr-ı bed-râyı
Ecel sâhib-kırânın karşular cânîlerün cânı (K. 16/19)

Tüfekler darb-zenler toplar benzer zebânîye
Kıralun leşkerine yağdururlar nâr-ı nîrânı (K. 16/20) (Çavuşoğlu, 1977: 73)

Zigetvar seferinin sebeplerinden birisi Avusturya kralının daha önce yapılan barış anlaşmasını bozmasıdır. Yahyâ Bey bu durumu da 35. beytinde söz konusu ederek Alman kralının hilesinin Kızıl Elma'yı yani Viyana'yı ve Alman memleketini elem denizine batırdığını belirtir. Anlaşmaları bozmaları sebebiyle savaşa yol açanları azgın ve domuz çobanı olarak niteler. Papa da düştükleri bu durum yüzünden yas içindedir. Sıkıntıları artmıştır. Papanın siyah giyinmesi ile düştüğü kara yas arasında bağlantı kurmuştur:

Kıralun âli tuyuldu elem bahrine gark itdi
Kızıl Elma diyârı ile iklim-i Alamanı (K. 16/ 35)

Kaçurdu leşkerini turmadı ser-leşker-i tâğî
Hınâzîrini sürdi tağlara hınzîr çobanı (K. 16/36)

Kara geymiş kara yası var imiş Rîmpapanun
Ziyâde oldu nasrânîlerün ruhbânı buhrânı (K. 16/ 37) (Çavuşoğlu, 1977: 74)

Bu şekilde savaşın sebepleri, seyr ve sonucu hakkında şiirle bilgi veren Yahyâ Bey, bu zaferi kazanan Kanûnî'yi över ve onun ilâhî yardımıyla, erenlerin himmetiyle sonuca ulaştığını söyler. Kaside dua ile biter.

Sadece buraya alınan şiirlerinde değil diğer birçok şiirinde de katıldığı savaşlardan, seferlerden izlere rastlamak mümkündür. Çünkü o hayatının sonuna kadar yeniçeri olarak yaşamıştır. Seferleri konu edinmeyen şiirlerinde de savaş

unsurlarına rastlamak mümkündür. Öyle ki savaş aletlerinin isimlerini sıkça kullanır. Dîvân'da İbrahim Paşa'ya sunduğu 17. kasidesinde "livâ" kelimesini, yine çeşitli savaş aletlerini zikrettiği 21. kasidesinde de "tîr" kelimesini redif olarak kullanmıştır.

Sonuç

16. asrın önemli şairlerinden birisi olan Yahyâ Bey, bir asker şairdir. Bir dîvân ve hamse sahibidir. Ömrünü savaş meydanlarında elinde kılıçla, topla, tüfekte cenk ederek geçirmiştir. Aynı zamanda şiiirleriyle kendisine İstanbul'un edebiyat ve sanat ortamında sağlam bir yer kazandıracak kadar da kudretli bir şairdir. Şiiirlerinde Dîvân şiiirinin klasik rezm-savaş unsurlarını başarıyla kullanmanın yanında kasidelerinde de katıldığı seferleri başarıyla canlandırmıştır. Katıldığı seferlerin sebepleri ve sonuçlarının yanında savaş meydanlarında yaşananlara da şiiirlerinde ışık tutmuştur. Bu da bize aslında dîvan şiiirlerinin yaşanan hayattan kopuk olarak eserler meydana getirmediklerini bilakis şiiirleriyle o günün toplumunu, yaşayışını, eğlencesini, savaşını gözler önüne serdiklerini göstermektedir. Kısaca söylemek gerekirse Divân şiiirlerinin ortaya koydukları eserler, tarihe ve diğer birçok bilime katkı sağlayacak kadar hayatın içinden izler taşımaktadır.

Kaynakça

- Altundağ, Ş. "Selim I", *İslam Ansiklopedisi*. İstanbul: MEB Yay. c. 10, s. 426-429.
- Çavuşoğlu, M. (1977). *Yahyâ Bey Dîvan* (Tenkitli Basım). İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Matbaası.
- Çavuşoğlu, M. (1983). *Yahyâ Bey ve Dîvânından Örnekler*. Ankara: Kültür ve Turizm Bak. Yay.
- İsen, M. (2010). *Tezkireden Biyografiye*, İstanbul : Kapı Yay.
- Kaya, G. (2007). "Figânî'nin Ölümü ve Taşlıcalı Yahyâ Bey'in Bir Şiiiri", *A. Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 34, 53-56.
- Küpelî, Ö. (2010) "İrak-ı Arap'ta Osmanlı – Safevi Mücadelesi (XVI-XVII. Yüzyıllar)", *History Studies Ortadoğu Özel Sayısı / Middle East Special Issue*. s. 228-243.